

Wij zijn Henk en Gerda.

Wij zijn met velen.

Het symbool van Anonymous, ook gebruikt door de Occupy-beweging, is een masker dat voorkomt in de cultfilm *V for Vendetta* uit 2006.

Anonymous begon als een grap van online-relschoppers, nu is het een ondergrondse beweging die strijdt voor internetvrijheid. Wie zijn deze *anons*? Nederlandse internetactivisten geven voor het eerst antwoord: „Iedereen neemt het risico voor zichzelf.”

Door STEVEN DERIX en MARCHIJNK

De Nederlandse leden van het ondergrondse internetcollectief *Anonymous* gebruiken allemaal dezelfde schuilnaam. De eerste e-mail wordt ondertekend met „Henk de Vries”. Henk wijst er ook op dat „alle vrouwelijke *anons* Gerda de Vries heten”.

Dat klinkt te alledaags. Want Henk en Gerda de Vries zijn vertegenwoordigers van een ondergronds netwerk dat voortdurend wereldnieuws is. Anonymous legde websites plat, goeide persoonsgegevens van straat en voerde actie op internet: vóór WikiLeaks en de Occupybeweging, tégen dictators in het Midden-Oosten en *Corporate America*. Voor de buitenwereld zijn de anonieme actievoerders te herkennen aan het grijnzende masker van Guy Fawkes, de katholieke samenzweerder die er in 1605 bijna in slaagde om het hele Engelse parlement met buskruit op te blazen. Sinds de donkere cultfilm *V for Vendetta* (2006), waarin een moderne Guy Fawkes een Orwelliaans regime bevecht, is het masker een hit. Op Amazon.com zijn er al honderduizenden van verkocht.

Anonymous beschouwt zichzelf als een anarchistische, integere protestbeweging. „Wij steunen sinds 2009 het Iraanse volk in hun pogingen de groene revolutie door te zetten”, zegt bijvoorbeld een van hen. Maar voor de opsporingsdiensten in binnen- en buitenland is Anonymous een doorn in het oog. In Nederland werden het afgelopen jaar zes verdachten – tieners vaak – opgepakt. „Hackers zijn mensen die zich schuldig maken aan een strafbaar

feit”, zegt Pim Takkenberg, hoofd van het Team High Tech Crime van de Nationale Recherche in Driebergen. „En een strafbaar feit dient te worden vervolgd. Basta.”

Nog geen maand geleden publiceerde de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijdingen Veiligheid Erik Akerboom het eerste *Cyber Security Beeld*, dat de digitale dreigingen voor Nederland in kaart moet brengen. Het rapport besteedt ruim aandacht aan ‘hacktivisme’ – een samentrekking van de woorden ‘hacken’ en ‘activisme’. Decoördinator noemt Anonymous één van de ‘dreigersgroepen’ die de ICT-infrastructuur en de nationale veiligheid kunnen schaden.

Maar wie zijn de aanhangers van Anonymous? Wat is de ideologie die deze actievoerders drijft? En zijn ze echt zo talrijk als ze beweren?

Gelukkig getrouwd

„Veel *anons* zijn tussen de 20 en 30 jaar. Ik ben 38, werk in de IT, ben gelukkig getrouwd en trotse vader van een zoon”
Anonymous-activist

Deze krant vroeg Nederlandse Anonymous-activisten naar hun motieven. Het contact kwam tot stand via een anonieme tussenpersoon, volgens de regels van *The Über-Secret Handbook*, een handleiding voor Anonymous-sympathisanten die op het web circuleert. Volgens het handboek moeten *anons* uiterst terughoudend zijn met het verstrekken van informatie. Maar de antwoorden van

vier activisten die uiteindelijk de vragenlijst invulden, bieden wel een inzichtje in het ondergrondse netwerk dat de wereld in 2011 op zijn kop heeft gezet: „Wij zijn de provo’s van de internetgeneratie.”

Anonymous ontstond rond 2007 op anonieme websters van het internetforum 4Chan. Daar groeide een subcultuur voor *nerds*, vol verwijzingen naar sciencefiction, pubers en games. Grove humor was de norm. Een deel van de activisten omschrijft hun activiteiten ook nu nog als *lulz* – jargon voor leedvermaak.

Vanaf 2008 kreeg de online-geneine politieke lading. Dat jaar verscheen op YouTube een interview met filmster Tom Cruise, die vurig zijn toewijding aan de Scientology Church beleeft. Het was een verward optreden dat niet naar buiten had mogen komen. Scientology ondernam juridische stappen tegen YouTube om het filmpje te laten verwijderen. Maar dat bleek een historische vergissing.

Project ‘Chanology’ (een verwijzing naar 4Chan), dat op 13 januari 2008 begon, wordt nu gezien als het begin van de Anonymous-beweging. De website van Scientology werd platgelegd met massale Ddos-aanvallen, waarbij sites door duizenden computers tegelijk gebombardeerd worden. In een anonieme videoboodschap verklaarde Anonymous Scientology de oorlog. „Wij zijn Anonymous”, zegt een door een computer vormde stem dreigend. „*We are Legion*.” Het is een verwijzing naar Marcus 5:1-13, waar de demon tegen Jezus zegt: „Legioen is mijn naam, want we zijn met velen.” Voor de kantoren van Scientology verschenen al snel tientallen demonstranten, on-

herkenbaar door hun Fawkesmasker.

Anonymous raakte ook in conflict met auteursrechtenorganisaties, die de illegale verspreiding van gekopieerde muziek, video en software bestrijden. „Julie noemen het pirate-rij”, aldus de actiegroep: „wij noemen het vrijheid.” Totale vrijheid van informatie – desnoods ten koste van copyright en nationale veiligheid – werd het belangrijkste bindmiddel binnen het razendsnel groeiende Anonymous-netwerk.

Er is geen organisatie

„Dit is geen club waarvan je lid wordt. We hebben niets aan geld. Er is geen organisatie, geen penningmeester, geen onkosten.”
Anonymous-activist

In de maanden na project Chanology doken de internetactivisten overal op. Er volgden aanvallen op banken, inlichtingendiensten en veiligheidsbedrijven. Maar ook Duitse neonazi’s en buitenlandse overheden in autoritaire landen (zoals Iran, Tunesië en Syrië) waren doelwit. Vaak ging dat onder de vlag Anonymous, maar ook namen als Lulzsec of Antiseck kwamen voor. Hoewel deze splintergroepen duidelijke banden hebben met Anonymous, richten ze zich minder op politiek, en beleven meer lol in het het kraken van sites. Lulzsec wordt verantwoordelijk gehouden voor aanvallen op de CIA en de NAVO, en voor een inbraak bij Sony, waardoor creditcardgegevens van honderdduizenden gebruikers op straat lagen.

De echte ‘doorbraak’ voor Anonymous kwam eind 2010. Toen de betaaldiensten Mastercard en PayPal onder druk van de Amerikaanse overheid weigerden nog langer donaties voor de klokkenluiderssite WikiLeaks over te maken, gingen hun websites op zwart. Door het betalingsverkeer te hinderen liet Anonymous de wereld zien hoe kwetsbaar digitale infrastructuur is.

Het spoor van de aanvallen op de sites van Paypal en Mastercard voerde ook naar Nederland. In december 2010 werd een verdachte van 17 jaar uit Den Haag opgepakt. Vanaf zijn zolderkamer had hij een programmaatje gedownload. Met één druk op de knop draaide zijn pc vervolgens mee in het wereldwijde net dat de aanval uitvoerde.

Met de aanhouding van dit ‘script kiddie’ leek justitie geen grote vis te hebben gepakt. Toch volgde de wraak van Anonymous: een nieuwe webaanval legde de sites van het Openbaar Ministerie en de politie plat. Dat leidde tot de arrestatie van een tweede verdachte, een 20-jarige jongen uit Hoogeveen-Sappemeer. De jongens kwamen ervan af met taakstraffen van 26 en 80 uur.

Afgelopen jaar groeide het aantal digitale aanslagen. In juli werden verschillende leden van de groep Lulzsec in Groot-Brittannië aangehouden. Ook in de VS werden arrestaties verricht, onder meer voor de aanvallen op Mastercard. De aanhoudingen werden verricht op het moment dat de Nationale Recherche in Nederland binnenviel bij vier mannen tussen de 17 tot 34 jaar. Om te voorkomen dat de hackers elkaar zouden informeren, waren de arrestaties van Scotland Yard, FBI en de Nederlandse KLPD zorgvuldig op elkaar afgestemd.

Mikko Hyppönen is een bekende Finse beveiligingsexpert op het gebied van ICT. Het afgelopen jaar werd hij benaderd door een bezorgde vader. Zijn zoon van dertien was betrokken bij Ddos-aanvallen van Anonymous. Of Hyppönen hem daar vanaf kon praten. Hyppönen denkt niet dat dit is gelukt. „Ik verwachtte een *angry young man* aan te treffen, een puber die wilde protesteren tegen het onrecht in de wereld. Maar hij doet het voor de lol.”

Iedereen kan het

„We zijn geen hackers. Als je kunt internetten, kun je *anon* zijn. Door de laagdrempeligheid van Anonymous is elk opleidingsniveau vertegenwoordigd.”
Anonymous-activist

De beveiligingsexpert is, zegt hij zelf, volkomen verrast door de enorme vlucht die de Anonymous-beweging heeft genomen. „Dit hebben wij totaal niet zien aankomen. Anonymous moet een van de belangrijkste bronnen zijn van alle aanvallen op dit moment. Dit gaat niet meer weg.”

Ho groot is Anonymous in Nederland? Vier Nederlandse activisten gingen uitgebreid in op onze vragen. Twee zijn oudgedienden, die deel uitmaakten van een groep van zo’n „vijftig tot honderd” Nederlanders die in 2008 meededen met de actie tegen Scientology. Wereldwijd zijn er zo’n negenduizend

‘zichtbare’ activisten, schat een van hen. Het aantal internetters dat af en toe meedoet met een Ddos-aanval, is veel groter: „Anonymous is een amorf massa die krimpt en groeit. Mensen sluiten zich aan bij projecten en vertrekken.”

Ook het profiel van de Anonymous-activist ligt niet vast. Want iedereen mag zich Anonymous noemen, zeggen de activisten. „De meesten zijn tussen de 20 en 30 jaar oud en hebben een baan in de IT-sector of zijn student”, schrijft iemand. Maar zij niet alleen. „Ambtenaren, artsen, milieuederwerkers: je kan het zo gek niet bedenken of ze hebben wel eens deelgenomen”. Ongeveer 40 procent is vrouw, zegt hij. Dat zijn de Gerda’s.

Een organisatie is er niet. „Nederland kent bij mijn weten twee actieve cellen”, zegt een respondent. „Mensen die elkaar via Anonymous kennen, hebben wel eens afgesproken buiten het internet om”, zegt een ander. Binnen de cellen is geen hiërarchie of taakverdeling. „Er is geen centrale leiding of organisatie die verantwoordelijk is voor de acties van individuen. Iedereen neemt het risico voor zichzelf.”

Acties – de actievoerders spreken zelf liever over „projecten” – ontstaan spontaan. „Iemand heeft een idee en als genoeg mensen het idee leuk vinden heb je een populair project.” Zijn ze politiek geëngageerd? Dat is „voor jaren-70-hippies”, antwoordt een *anon*. „We doen gewoon wat in ons opkomt.” De doelstellingen veranderen elke dag, vult een ander aan. „De rode draad is een strijd voor een open internet, vrijheid van meningsuiting en vrijheid van informatiestromen.” De activisten zijn trots op hun successen. „Anonymous

heeft er voor gezorgd dat de informatielijnen tussen Iran en de rest van de wereld openbleven.”

Eén ding willen de activisten dolgraag ophelderen: Anonymous is géén hackersgroep. „Veel websites zijn zo ontzettend slecht beveiligd dat hacken niet nodig is”, zegt een activist. Zwakste punt, zegt een ander: voorspelbare wachtwoorden. „Het is makkelijker om misbruik te maken van suffe gebruikers dan echt in te breken in systemen. Wachtwoorden kun je achterhalen via de telefoon, een mail of op basis van wat er op Facebook over iemand te vinden is.” Op deze manier werd de Twitter-account van Anders Breivik gekraakt, maar ook een Amerikaanse beveiligingsbedrijf.

Dierenbeul opsporen

„We doen ook kleine projecten zoals het opsporen van een dierenbeul of het vangen van pedo’s. Daar ben ik trots op.”
Anonymous-activist

En het platleggen van een site door Ddossen, is dat geen hacken? „Een Ddos-aanval kun je het best vergelijken met een sit-in”, zegt één van hen: „een doodnormale demonstratie.”

Justitie ziet dat anders. Ontwrichting van internetverkeer is strafbaar en zorgt voor miljoenen schade, zegt Pim Takkenberg van de Nationale Recherche. „Prima dat ze digitaal actievoeren. Maar soms worden ideële motieven misbruikt. Ze stelen persoonlijke gegevens. Dat schiet

zijn doel volledig voorbij.”

Anonymous ‘dump’t’ regelmatig privégegevens op internet. Want privacy, zo zegt een respondent, is een leeg begrip geworden. „Wij publiceren informatie die al openbaar is. Als je Facebook gebruikt, word je ook bespied door honderden bedrijven die jouw privégegevens doorverkopen.”

Zelf zoekt Anonymous ook meer de openbaarheid. De communicatie gaat niet alleen meer via afgeschermde fora, maar openlijk via Twitter en YouTube. Daar ronselen ze vrijwilligers en plaatsen ze filmpjes met dregementen of oproepen voor acties. „Vaak buitengewoon professioneel en creatief gemaakt”, zegt Sander Duivestein. Hij doet voor beveiligingsbedrijf Sogeti onderzoek naar de oorsprong van Anonymous.

In zijn nog te publiceren onderzoek *We are Legion* verbindt Duivestein de beweging met WikiLeaks, Occupy Wall Street en de Arabische opstand. Volgens Duivestein streeft Anonymous naar een betere wereld in een digitale maatschappij waar de machthebbers – overheden of internetbedrijven – zich de macht over de data hebben toegeëigend: „Iedereen wil toegang tot alle informatie. Goedschiks of kwaadschiks.”

Digitale technologie, zegt Duivestein, heeft een groep zelfbenoemde Robin Hoods geschapen, die online strijde trekt voor een ‘hoger’ maatschappelijk doel: radicale, totale transparantie. Ondertussen verschuilen de actievoerders zich achter hun maskers: on- en offline.

Duivestein spreekt van een ‘nieuw’ digitale elite”. Een elite die opereert als een legioen. „Onmeetsbaar groot en anoniem.”